"הַשַּׂרְח הַחַלַבִּי"
לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר דברים

פרשת ואתחנן

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005

וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וַנַּכֵּהוּ עַד־בִּלְתִּי
ד הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד׃ וַנִּלְכֹּד אֶת־
כָּל־עָרָיו בָּעֵת הַהִוא לֹא הָיְתָה
קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא־לָקַחְנוּ מֵאִתָּם
שִׁשִּׁים עִיר כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב
ה מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן׃ כָּל־אֵלֶּה
עָרִים בְּצֻרֹת חוֹמָה גְבֹהָה
דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי
ו הַרְבֵּה מְאֹד׃ וַנַּחֲרֵם אוֹתָם
כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ
חֶשְׁבּוֹן הַחֲרֵם כָּל־עִיר מְתִם
ז הַנָּשִׁים וְהַטָּף׃ וְכָל־הַבְּהֵמָה
ח וּשְׁלַל הֶעָרִים בַּזּוֹנוּ לָנוּ׃ וַנִּקַּח
בָּעֵת הַהִוא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד
שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן מִנַּחַל אַרְנֹן עַד־הַר
ט חֶרְמוֹן׃ צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן
שִׂרְיֹן וְהָאֱמֹרִי יִקְרְאוּ־לוֹ שְׂנִיר׃
י כֹּל ׀ עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל־הַגִּלְעָד
וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי
יא עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן׃ כִּי רַק־
עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר
הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל
הֲלֹה הִוא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע
אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת
יב רָחְבָּהּ בְּאַמַּת־אִישׁ׃ וְאֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ בָּעֵת הַהִוא
מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־עַל־נַחַל אַרְנֹן
וַחֲצִי הַר־הַגִּלְעָד וְעָרָיו נָתַתִּי
יג לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי׃ וְיֶתֶר הַגִּלְעָד

וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי
לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה כֹּל חֶבֶל
הָאַרְגֹּב לְכָל־הַבָּשָׁן הַהוּא
יד יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים׃ יָאִיר בֶּן־
מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל
אַרְגֹּב עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי
וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־
שְׁמוֹ אֶת־הַבָּשָׁן חַוֹּת יָאִיר עַד
שביעי טו הַיּוֹם הַזֶּה׃ וּלְמָכִיר נָתַתִּי אֶת־
טז הַגִּלְעָד׃ וְלָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי נָתַתִּי
מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ
הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל
יז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְהָעֲרָבָה
וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד יָם
הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת
יח הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה׃ וָאֲצַו אֶתְכֶם
בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ
לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־
יט בְּנֵי־חָיִל׃ רַק נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם
וּמִקְנֵכֶם יָדַעְתִּי כִּי־מִקְנֶה רַב
לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי
מפטיר כ לָכֶם׃ עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה ׀
לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־
הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר
כא נָתַתִּי לָכֶם׃ וְאֶת־יְהוֹשׁוּעַ
צִוֵּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ

הָרֹאֹת אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־
הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר
כב שָׁמָּה׃ לֹא תִּירָאוּם כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם׃
ואתחנן כג וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה ס
כד בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר׃ אֲדֹנָי יֱהוִה
אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־
עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ
הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ
כה וְכִגְבוּרֹתֶךָ׃ אֶעְבְּרָה־נָּא וְאֶרְאֶה
אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנֹן׃
*כו וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא
שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
רַב־לָךְ אַל־תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד
כז בַּדָּבָר הַזֶּה׃ עֲלֵה ׀ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה
וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה וְתֵימָנָה
וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא
כח תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ וְצַו
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ
כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה
וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ
כט אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ וַנֵּשֶׁב בַּגָּיְא מוּל
בֵּית פְּעוֹר׃

ד א וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־
הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר

בקא לו מתבקי: 4. **ונלכד** – וסתמלכנא אלא גׄמיע קורא
פי דאליך אלוקת לם כאנית קרייה אלדי לם אכׄדנא מן
ענדהון סתין קרייה גׄמיע צארי לקסורא צלטינית עוג פיל
בתנאן: 5. **כל** – גׄמיע הדולי קורא חצינאת צור עלייה
אבוואב ודרבוס מנגיר קורא אלפרזי כתיר גׄדא: 6. **ונחרם**
– ותלפנא ליהון כאלדי צנענא לסיחן מאליך חשבון תליף
גׄמיע קריית אלארגׄאל אלנסוואן ואלטיפיל: 7. **וכל** –
וגׄמיע בהימיה וסלב אלקרייה נהבנא לינא: 8. **ונקח** –
ואכׄדנא פי דאליך אלוקת אלא אלארץׄ מן יד תנין צולטין
אלאמורי אלדי פי קטע אלשט מן ואדי ארנן חיתא גׄבל
חרמון: 9. **צידנים** יסאמו לחרמון שריון ואלאמורי יסאמו
לו שניר: 10. **כל** – גׄמיע קורא אלמישר וגׄמיע אלגלעד
וגׄמיע אלבתנאן חיתא סלכה ואדרעי קורא צלטינית עוג
פיל בתנאן: 11. **כי** – אין פקט עוג מאליך אלבתנאן
תבקא מן באקית גׄבאברא הוודא פרשיתו פריש חדיד
הוולא היא פי כׄצומית בנין עמון תסע תצׄרוע טולהא
וארבע תצׄרוע ערצׄהא פי צׄראע רגׄול: 12. **ואת** – ואלא
אלארץׄ האדי ורתנא פי דאליך אלוקת מן ערער אלדי עלא
ואדי ארנן וניציף גבאל גלעד וקורא עטית לרובני ולגדי:
13. **ויתר** – ופצׄלית אלגלעד וגׄמיע אלבתנאן צלטינית עוג
עטית לניציף סיביט מנשה גׄמיע צארי לקסורא לגׄמיע
בתנאן דאליך יתסמא ארץׄ גׄבאברא: 14. **יאיר** איבין
מנשה אכׄד אלא גׄמיע צארי לקצורא חיתא תכׄים אלגשורי
ולמעכתי וסמא ליהון עלא אסמו אלא אלבתנאן חות יאיר
חיתא אליום האדא: 15. **ולמכיר** עטית אלא אלגלעד:
16. **ולראובני** ולגדי עטית מן גלעד וחיתא ואדי ארנן וצט
אלואדי <ותכׄים וחיתא יבק אלואדי תכׄים בנין עמון:
17. **והערבה** – ואלסהליה ואלשאט> ותכׄים מכנרת וחיתא
בחר גרבי בחר אלמאליח תחת ספך עלוויה שרקי:

18. **ואצו** – וואצית ליכון פי דאליך אלוקת קאיילא אללה
אלהכון עטא ליכון אלא אלארץׄ האדי לתווראתוהא
מקלדין תפותו קדאם אכׄוותכון בנין ישראיל גׄמיע בנין
דוחיל: 19. **רק** – פקט נסוונכון וטפלכון ובושכון עריפית
אין בוש כתיר ליכון יגׄלסו פי קורכון אלדי עטית ליכון:
20. **עד** – חיתא אלדי יראייח אללה לאכׄוותכון מתלכון
ויוורתו איצׄא הימא אלא אלארץׄ אלדי אללה אלהכון עטי
ליהון פי קטיע אלשט ותרגׄעו רגׄול לוורתו אלדי עטית
ליכון: 21. **ואת** – ואלא יהושע וצית פי דאליך אלוקת
קאיילא עיונך נצׄרת אלא גׄמיע אלדי ציניע אללה אלהכון
לתנין צולטין הדולי כידא יצנע אללה לגׄמיע צלטינאת
אלדי אנתא פאיית תם: 22. **לא** – לם תכׄאפו מנהון אין
אללה אלהכון הוא תחרב ליכון: 23. **ואתחנן** – וצלית ואתחנן
קודם אללה פי דאליך אלוקת קאיילא: 24. **אדני** – אללה
אלרב אנתא בדית לתרווי אלא עבדך אלא עצׄמיתך ואלא
ידך אלקווייה אלדי מינו טאייק פיל סמא ופיל ארץׄ אלדי
יצנע כי צנעיתך וכי סגׄיעתך: 25. **אעברה** – אפות הלאן
ואנצׄור אלא אלארץׄ חסניה אלדי פי קטיע אלשט גׄבל חסין
האדא ואללבנאן: 26. **ויתעבר** – ותכׄלק אללה פי
לאגׄלכון ולם סימיע אליי וקאל אללה אליי כאפייה לך לא
תעוויץׄ כאלים אליי עאד פיל כלאם האדא: 27. **עלה** –
טלאע ראס עלוויה ורפאע עיונך גרבי ושמאלי וקבלי
ושרקי ונצׄור פי עיונך אין לם תפות אלא אלשט האדא:
28. **וצו** – וואצי אלא יהושע וקווי ואיידו אין הוא יפות
קדאם קום האדא והוא יוורית ליהון אלא אלארץׄ אלדי
תנצׄור: 29. **ונשב** – וגׄלסנא פיל ואדי קבל בית פעור:

ד

1. **ועתה** – והלאן ישראיל שמע<!> אלא רסום ואלא
אלאחכאם אלדי אנא מעלים ליכון לתצנעו לאגׄל תעישו

ג

4. **חבל ארגב** – חומת הארמונות, כנראה על פי רש"י: וראיתי תרגום ירושלמי במגילת אסתר קורא פלטין טרכונין למדתי חבל ארגוב הפרכיא היכל מלך. כלומר שמלכות נקראת על שמה. **כד**: קיסם ארגוב – חלק ארגוב. **ג**: חבל – קסמית – חלק, וכן להלן. 10. **המישר** – לא תרגם. **כ**: אלסהל. **ד**: אלסהליה – המישור או העמק, כתרגום רס"ג: ואלסהל. **הגלעד** – וכן **כ**. **ד**: אלגׄוראש, כתרגום רס"ג: אלגׄרש. 11. **ערשו ערש** – וכן **כ**: פרשתו פרשית – משכבו משכב או מצעו מצע, וכן **ג**. **ד**: תכׄתו תכׄת – ספה, כיסא מלוכה. **ברכת** – תרגם מלשון ריב. **כד** לא תרגם. 13. **ויתר** – וכן **כ**. **ד**: ובקיית – נרדפים. 14. **חות יאיר** – לא תרגם. **כ**: צׄייאע. **ד**: צׄווייאע – שדות או כפרים, כת"א (כפרני יאיר). 16. **ונבל** – תרגום סוף פסוק זה ותחילת הפסוק הבא חסרים בתרגומנו, והושלמו על פי **כ**. 17. **מכנרת** – וכן **ד**. **כג**: בחר טבארייה – ים טבריה, וראה לעיל, במדבר לד 11. **ים הערבה** – הים המערבי. **כד**: בחר אלסהליה – ים הערבה או המישור. **אשדת הפסגה** – שפך הרמה. **כד**: ספך אלקלעא – שפך המבצר, בדומה לתרגום רס"ג: מצב אלקלעה – שפך המבצר. **ג**: סיפל אלקלעא, סקאלית אלקלעא, מנדרונית אלקלעא – שפל המבצר, כבש המבצר, מצפה (?) המבצר. 18. **בני חיל** – **כד**: בני עסכר – בני צבא. 23. **ואתחנן** – והתפללתי, וכן **כג**. **ד**: ואתכרעת – וכרעתי. 26. **ויתעבר** – התרגז, וכן **כ**. **גד**: ואתגצׄב – וזעם, כת"א (והוה רגז), וכפירוש רש"י: נתמלא חמה. ושניהם נרדפים.

אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת
לְמַעַן תִּחְיוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי
ב אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם׃ לֹא תֹסִפוּ
עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לִשְׁמֹר
אֶת־מִצְוֺת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם׃
ג עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה
יְהוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל־הָאִישׁ
אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי בַעַל־פְּעוֹר
הִשְׁמִידוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ׃
ד וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃
שני * ה רְאֵה | לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים
וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה
אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה
ו לְרִשְׁתָּהּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי
הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי
הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם־
ז חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ כִּי
מִי־גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ אֱלֹהִים
קְרֹבִים אֵלָיו כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ
ח בְּכָל־קָרְאֵנוּ אֵלָיו׃ וּמִי גּוֹי גָּדוֹל
אֲשֶׁר־לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים
צַדִּיקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת
* אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃
ט רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ
מְאֹד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן־יָסוּרוּ
מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם
י לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ׃ יוֹם אֲשֶׁר
עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב
בֶּאֱמֹר יְהוָה אֵלַי הַקְהֶל־לִי
אֶת־הָעָם וְאַשְׁמִעֵם אֶת־דְּבָרָי
אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל־
הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־
הָאֲדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן׃
יא וַתִּקְרְבוּן וַתַּעַמְדוּן תַּחַת הָהָר
וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד־לֵב
הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל׃
יב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ
קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים
וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי
יג קוֹל׃ וַיַּגֵּד לָכֶם אֶת־בְּרִיתוֹ
אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת
עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל־
יד שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים׃ וְאֹתִי צִוָּה
יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם
חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם
אֹתָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים
טו שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד
לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם
כָּל־תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה
טז אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ פֶּן־
תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל
תְּמוּנַת כָּל־סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אוֹ
יז נְקֵבָה׃ תַּבְנִית כָּל־בְּהֵמָה אֲשֶׁר
בָּאָרֶץ תַּבְנִית כָּל־צִפּוֹר כָּנָף
יח אֲשֶׁר תָּעוּף בַּשָּׁמָיִם׃ תַּבְנִית
כָּל־רֹמֵשׂ בָּאֲדָמָה תַּבְנִית
כָּל־דָּגָה אֲשֶׁר־בַּמַּיִם מִתַּחַת
יט לָאָרֶץ׃ וּפֶן־תִּשָּׂא עֵינֶיךָ
הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ
וְאֶת־הַיָּרֵחַ וְאֶת־הַכּוֹכָבִים
כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדַּחְתָּ
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתָּם
אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם
לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃
כ וְאֶתְכֶם לָקַח יְהוָה וַיּוֹצִא
אֶתְכֶם מִכּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרָיִם
לִהְיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם
כא הַזֶּה׃ וַיהוָה הִתְאַנַּף־בִּי עַל־
דִּבְרֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע לְבִלְתִּי עָבְרִי
אֶת־הַיַּרְדֵּן וּלְבִלְתִּי־בֹא אֶל־
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה
כב אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃ כִּי אָנֹכִי
מֵת בָּאָרֶץ הַזֹּאת אֵינֶנִּי עֹבֵר
אֶת־הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֹבְרִים
וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה
כג הַזֹּאת׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־
תִּשְׁכְּחוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּכֶם
וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל
כד אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ כִּי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא
אֵל קַנָּא׃

נ

ותיג̇ו ותוורא̇תו אלא אלארץ̇ אלדי אללה אילאה אבתכון עטי ליכון: 2. **לא** – לם תזידו עלא אלכלאם אלדי אנא מוואצי ליכון ולם תנקסו מינו לתחפצ̇ו אלא אווצייא אללה אלהכון אלדי אנא מוואצי ליכון: 3. **עיניכם** – עיונכון נצ̇רת [אלא] אלדי ציניע אללה פי צנאם פעור אין ג̇מיע אלרג̇ול אלדי מיצ̇י ורא צנאם פעור פנא אללה אילהך מן מבינאך: 4. **ואתם** – ואנתו לזקין פי טאעית אללה אלהכון טייבין כלכון אליום: 5. **ראה** – נצ̇ור עלמת ליכון רסום ואחכם כאלדי וצאני אללה אילאהי לאצנע כידא פי מאבין אלארץ̇ אלדי אינתו ג̇איין תם לתוורתוהא: 6. **ושמרתם** – ותחפצ̇ו ותצנעו אין היא עלמתכון ופיהמכון לחצ̇רית אלאומאם אלדי יסמעו אלא ג̇מיע רסום הדולי ויקולו פקט קום עאלים ופהים שעיב עצ̇ים האדא: 7. **כי** – אין מינו שעיב עצ̇ים אלדי לו רב קריב אליה מיתיל אללה אלהנא פי וקת אלדי נחנא מצלין קידאמו: 8. **ומי** – ומינו שעיב עצ̇ים אלדי לו רסום ואחכם צלחין כי ג̇מיע שריעא האדי אלדי אנא ג̇אעיל קדמכון אליום: 9. **רק** – פקט חתירייז לך וחפץ̇ נפסך ג̇דא לילא תנסא אלא אלכלאם אלדי נצ̇ארו עיונך ולילא יזולו מן קלבך טול אייאם חייאתך ותערפהון לבנינך ולבנין בנינך: 10. **יום** אלדי וקפית קדאם אללה אלהך פי חורב פי קול אללה אליי ג̇אוויק לי אלא אלקום ואסמעהון אלא כלאמי אלדי יתעלמו ליכאף מיני טול אלאייאם אלדי הימא טייבין עלא אלארץ̇ ואלא בנינהון יעלמו: 11. **ותקרבון** – וקרבתו ווקפתו תחת ג̇בל ואלג̇בל שאעיל פיל נאר חיתא נאחו סמא עתמיה גמאם וצ̇באב: 12. **וידבר** – וכלאם אללה אליכון מן וצט נאר צוט כלאם אינתו סמעין ושבהא ליסכון נצ̇רין פקט צוט: 13. **ויגד** – וכ̇בר ליכון אלא אחדו אלדי וצא ליכון ליתצנעו עשר כלאם וכתבהון עלא תנין אלווח ג̇והאר: 14. **ואתי** – ואלי וצא אללה פי דאליך אלוקת ליאעלים ליכון רסום ואחכם לתצנעו ליהון פיל ארץ̇ אלדי אינתו פאייתין תם לתוורא̇תוהא: 15. **ונשמרתם** – ותחתרזו ג̇דא לאנפיסכון אין לם נצ̇רתו ג̇מיע שיבהא פי יום כלם אללה אליכון פי חורב מן וצט אלנאר: 16. **פן** – לילא תנתלפו ותצנעו ליכון פיסיל שבהית ג̇מיע צנאם שבהית דכר או אנתייה: 17. **תבנית** – שבהית ג̇מיע בהימיה אלדי פיל נאר שבהית ג̇מיע טיר צאחיב ג̇ניח אלדי יטיר פיל סמא: 18. **תבנית** – שבהית ג̇מיע דאביב פיל ארץ̇ שבהית ג̇מיע סמכיה אלדי פיל מא מן תחת אלארץ̇: 19. **ופן** – ולילא תרפע עיונך לנאחו אלסמא ותנצ̇ור אלא אלשמס ואלא אלקמר ואלא אלכוואכב ג̇מיע עסכר סמא ותתוה ותסג̇וד ליהון ותעבדהון אלדי קסם אללה אלהך ליהון לג̇מיע אלאומאם תחת ג̇מיע אלסמא: 20. **ואתכם** – וליכון קסם אללה ואכ̇רג̇ ליכון מן כור אלחאדיד מן מצר לתסירו לו לקום ורתיה כיל יום האדא: 21. **וה׳** – ואללה תג̇צ̇ב פי עלא כלמכון וחלף ליליס אפות אלא אלשט ולייליס אג̇י אלא אלארץ̇ אלחסניה אלדי אללה אלהך עטי לך ורתיה: 22. **כי** – אין אנא ראייח באמות פיל ארץ̇ האדי ליסי פאיית אלא אלשט ואנתו פאייתין ותוורתו אלא ארץ̇ חסניה האדי: 23. **השמרו** – חתרזו ליכון לילא תנסו אלא אחד אללה אלהכון אלדי קטע מעכון ותצנעו ליכון פיסיל שבהית ג̇מיע אלדי וצאך אללה אלהך: 24. **כי** – אין אללה אלהך נאר מחתרקא הוא טאייק ג̇איור:

ד

7. **אלהים קרבים** – אל קרוב. **כד**: מעבודת קריבין – אלילים קרובים. **בכל קראנו אליו** – בעת אשר אנחנו מתפללים לפניו, כת״א (בכל עדן דאנחנא מצלן קדמוהי). **ב** תרגם מילולית: פי ג̇מיע צרכ̇נא אליה, וכן **ד** במילה אחרת לתרגום קראנו: פי ג̇מיע מנאדנא אליה, וכן תרגם **ג**: מנאדאנא.

12. **תחת ההר** – וכן **כ**. ד: סיפל אלג̇באל – בתחתית ההר, בשיפולי ההר. 13. **שני לחות אבנים** – שני לוחות אבן יקרה, וכן **כד**. ראה לעיל, שמות כד 12. 16. **פסל** – פיסיל, וכן ד. וכן תרגם רס״ג: פסלא, וכן להלן, פסוקים 23, 25. וראה במבוא. **כ**: צנם – אליל או פסל. 17. **בארץ** – נאר – אש, בטעות. **כד**: ארץ̇. 19. **ונדחת** – ותעית, וכן **כד**. 24. **אש אכלה** – אש

כה כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים ס
וְנוֹשַׁנְתֶּם בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם
וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל
וַעֲשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־
כו אֱלֹהֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ: הַעִידֹתִי
בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ כִּי־אָבֹד תֹּאבֵדוּן מַהֵר
מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים
אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־
תַאֲרִיכֻן יָמִים עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד
כז תִּשָּׁמֵדוּן: וְהֵפִיץ יְהוָה אֶתְכֶם
בָּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר
בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יְהוָה אֶתְכֶם
כח שָׁמָּה: וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֱלֹהִים
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר
לֹא־יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא
כט יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן: וּבִקַּשְׁתֶּם
מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל־לְבָבְךָ
ל וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ: בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ
כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לא וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ: כִּי אֵל רַחוּם
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא
יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית
לב אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: כִּי
שְׁאַל־נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־הַיּוֹם
אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים ׀ אָדָם עַל־
הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד־

קְצֵה הַשָּׁמָיִם הֲנִהְיָה כַּדָּבָר
הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ:
לג הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר
מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ
לד אַתָּה וַיֶּחִי: אוֹ ׀ הֲנִסָּה אֱלֹהִים
לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי
בְּמַסֹּת בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים
וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ
נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים
כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ:
לה אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְהוָה
הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ:
לו מִן־הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ
לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־
אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ
לז מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: וְתַחַת כִּי אָהַב
אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ
אַחֲרָיו וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ
לח הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם: לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם
גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ
לַהֲבִיאֲךָ לָתֶת־לְךָ אֶת־אַרְצָם
לט נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה: וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם
וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה
הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:
מ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־
מִצְוֺתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ
וּלְמַעַן תַּאֲרִיךְ יָמִים עַל־

הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן
לְךָ כָּל־הַיָּמִים:

שלישי
מא אָז יַבְדִּיל מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ עָרִים ס
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה שָׁמֶשׁ:
מב לָנֻס שָׁמָּה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח
אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת וְהוּא
לֹא־שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְנָס
אֶל־אַחַת מִן־הֶעָרִים הָאֵל
מג וָחָי: אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
הַמִּישֹׁר לָרְאוּבֵנִי וְאֶת־רָאמֹת
בַּגִּלְעָד לַגָּדִי וְאֶת־גּוֹלָן
מד בַּבָּשָׁן לַמְנַשִּׁי: וְזֹאת הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי
מה יִשְׂרָאֵל: אֵלֶּה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם
מו מִמִּצְרָיִם: בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּגַּיְא
מוּל בֵּית פְּעוֹר בְּאֶרֶץ סִיחֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם:
מז וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ ׀
עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן שְׁנֵי מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
מח מִזְרַח שָׁמֶשׁ: מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְעַד־הַר
מט שִׂיאֹן הוּא חֶרְמוֹן: וְכָל־הָעֲרָבָה
עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד יָם
הָעֲרָבָה תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה:

25. **כי** – אין תכ׳אליף בנין ובנין בנין ותתעתקו פיל ארץ׳ ותנתליפו ותצנעו פיסיל שבהית ג׳מיע ותצנעו ראדי פי חצ׳רית אללה אלהך לתגצ׳בו: 26. **העדתי** – שהדת פיכון אליום אלא אלסמא ואלא אלארץ׳ אין הלך תהלכו פיל עג׳ליה מן עלא אלארץ׳ אלדי אינתו פאייתין אלא אלשט תם לתוראתהא לם תטוולו אייאם עליהא אין פאני תנפינו: 27. **והפיץ** – ויבדיר אללה ליכון פיל אומאם ותתבקו ארג׳אל עדאד פיל שיעוב אלדי יסוק אללה ליכון תם: 28. **ועבדתם** – ותעבודו תם מעבודאת אג׳נבייה צנעית ידין אנסאן כ׳שב וחג׳אר אלדי לם ינצ׳רו ולם יסמעו ולם יאכלו ולם ישימו: 29. **ובקשתם** – ותטילבו מן תם אלא אללה אלהך ותווג׳אד אין תלתימסו פי ג׳מיע קלבך ופי ג׳מיע נפסך: 30. **בצר** – פי צ׳יקא לך ויווג׳דוך ג׳מיע אלכ׳אלאם הדולי פי אכ׳רית אלאייאם ותרג׳ע חיתא טאעית אללה אלהך ותסמע פי צותו: 31. **כי** – אין טאייק רחום אללה אלהך לם ירכ׳יך ולם יתליפך ולם ינסא אלא אחד אבתך אלדי חלף ליהון: 32. **כי** – אין סאל הלאן לאייאם אלאוולאניין אלדי כאנו קידמך לא מין אליום אלדי כ׳לק אלרב אנסאן עלא אלארץ׳ ולא מן טרף אלסמא וחיתא טרף אלסמא אנכאן יציר כי כאלם אלעצ׳ים האדא או נסמע מיתלו: 33. **השמע** – אנכאן סימיע קום צוט אלרב מכאלים מן וצט אלנאר כאלדי סמיעית אנתא ועאש: 34. **או הל** ג׳רב אלרב ליג׳י ליאכ׳וד לו שעיב מן מאבין שעיב פיל עוג׳יבאת פיל אייאת ופיל ברהנאת ופיל חרב ופי יד אלקווייה ופי צ׳יראע אלממדודיה ופי כ׳וף עצ׳ים כי ג׳מיע אלדי ציניע ליכון אללה אלהכון פי מצר לחצ׳רתך: 35. **אתה** – אנתא ארתווית ליתעריף אין אללה הוא אלרב ליס עאד מן גירו: 36. **מן** אלסמא סמעך אלא צותו ליאדבך ועלא אלארץ׳ ארווך אלא נארו עצ׳ימיה וכלאמו סמיעית מן וצט אלנאר: 37. **ותחת** – ועווץ׳ אין חאב אלא אבתך וסתכ׳ר פי נסלו תבאעו ואכ׳רג׳ך קידאמו פי קוותו אלעצ׳ים מן מצר: 38. **להוריש** – ליהג׳יג׳ שיעוב עצ׳ימין וקוויין אכתר מינאך מן קידאמך ליג׳יבך ליעטי לך אלא ארצ׳הון ורתיה כל יום האדא: 39. **וידעת** – ותערף אליום ותרג׳ע אלא קלבך אין אללה הוא אלרב פיל סמא מן פוק ועלא אלארץ׳ מן תחת ליס עאד: 40. **ושמרת** – ותחפץ׳ אלא רסומו ואלא אווצאייתו אלדי אנא מווציך אליום אלדי יחסאן לך ולבנינך תבעך ולאג׳ל תטוויל אייאם עלא אלארץ׳ אלדי ה׳ אלהך עטי לך טול אלאייאם:

41. **אז** – חין פרק מוסה תלת קורא פי קטע אלשאט שרק שמס: 42. **לנס** – ליהרוב תם קאתיל אלדי יקתול אלא רפיקו בלא מערפיה והוא לם באג׳יץ׳ לו מן אמס ומן קבל ויהרוב אלא ואחיד מן קורא הדולי ויעיש: 43. **את** – [אלא] ג׳ראש פיל בר פי ארץ׳ אלסהליה לרואבני <!> ואלא ראמת פיל גלעד לגדי ואלא גולן פיל בתנאן למנשי: 44. **וזאת** – והאדי אלשריעא אלדי ג׳על מוסה קדאם בנין ישראיל: 45. **אלה** – הדולי אלאשהאייד ואלריסום ואלאחכאם אלדי כלם מוסה אלא בנין ישראיל פי כ׳רוג׳הון מן מצר: 46. **בעבר** – פי קטיע אלשט פיל ואדי קבל בית פעור פי ארץ׳ סיחן מאליך אלאמורי אלדי ג׳אליס פי חשבון אלדי צ׳רב מוסה ובנין ישראיל פי כ׳רוג׳הון מן מצר: 47. **ויירשו** – וורתו אלא ארצ׳ו ואלא ארץ׳ עוג מאליך אלבתנאן תנין צולטין אלאמורי אלדי פי קטיע אלשט שרק אלשמס: 48. **מערער** אלדי עלא חפית אלואדי ארנן וחיתא ג׳בל שיאן הוא חרמון: 49. **וכל** – וג׳מיע סהליה סהלית אלשט שרקי וחיתא בחר גרבי תחת ספך אלעלוויה:

שורפת, וכן **ב**: נר מיחרקא. ג: מוחרקא. ובמילה נרדפת אחרת ד: נאר שאעליה. 26. **השמד תשמדון** – וכן **ב**. ד: הלך תהלכו – נרדפים. 27. **מתי מספר** – וכן **בד**. ג: נאס, ארג׳אל ר״ל ארג׳אל קליל אלדי בנעדו לאין אלכתיר מא בְנֶעַד פִיסַע – אנשים, רוצה לומר אנשים מעטים, אשר ייספרו, כי הרבים לא ייספרו מהר. 28. **אלהים** – אלילים זרים, מעין ת״א (פלחי טעותא); **בד**: מעבודאת – אלילים. 29. **ובקשתם** – וכן ד. **ב**: ותפתשו – נרדפים. ה׳ **אלהיך** – וכן ד. **ב**: אילא טעית אללה אילהך – את יראת ה׳ אלהיך, כת״א (ית דחלתא דה׳). 31. **ירפך** – יעשה אותך רפה. **בד**: יתריכך – יעזבך. 32. **לפניך** – **בגד**: קבלך – נרדפים. 34. **הנסה** – וכן **ב**. ד: אסתמחן – בחן. ג מביא את שני התרגומים: ג׳רב ואסתמחאן. **במסת** – בנפלאות. **ב**: פי תג׳ריבת – בניסיונות. ג: פי תג׳רוב, באסתמחאנת – בניסיונות, במבחנים. ד: באסתימחאנת – במבחנים. **וביד חזקה** – וכן **ב**. ד: וביקוצ׳רית (=וביקודרית) אלקוויה – וביכולת החזקה. 35. **הראת** – וכן ד. **ב**: טלעת. ג: ארתווית, אנתצ׳רת – כולם נרדפים. 38. **להוריש** – לגרש, וכן **ב**. ד: ליתרוד (=ליטרוד) – נרדפים. 39. **והשבת** – ותחזיר, וכן **ב**. ג: ותרוד, ותרג׳ע – נרדפים. ד: ותג׳ווב – ותשיב – כולם נרדפים. 40. **כל הימים** – וכן **ב**. ד: טול אלזמאן – נרדפים. 43. **בצר** – תרגם בשם שמתרגם את גלעד. **בד** לא תרגמו את השם. לעומת זאת תרגומנו, וכן **ב**, לא תרגמו את גלעד שבהמשך הפסוק, ואילו ד תרגם: ג׳וראש. 49. **עבר הירדן** – ערבת הירדן. **בד**: קטיע אלשט – עבר הנהר. **ים הערבה** – ים מערב. **בד**: בחר אלסהליה – תרגום מילולי. **אשדת הפסגה** – שפך הרמה – תרגום מילולי. **בד**: ספך אלקלעא – שפך המבצר. ג: מזלקן אלקלעא – מורדות חלקלקות של המבצר.

ה

1. **ויקרא** – ונדא מוסה אלא גֿמיע ישראיל וקאל אליהון סמע ישראיל אלא אלרסום ואלא אלאחכאם אלדי אנא מכלים פי חצֿרתכון אליום ותעלמו ליהון ותחפצֿו לתצנעוהון: 2. **ה׳** – אללה אלהנא קטע מענא אחד פי חורב: 3. **לא** – לם אלא אבתנא קטע אללה אלא אלאחד האדי אין מענא נחנא הדולי הינא אליום כלנא טייבין: 4. **פנים** – וגֿה בוגֿה כלם אללה מעכון פיל גֿבל מן וצט אלנאר: 5. **אנכי** – אנא ואקיף בין אללה ובינכון פי דאליך אלוקת לאכֿבר ליכון אלא כלם אללה אין כֿיפתו מן קדם אלנאר ולם טלעתו פיל גֿבל קאיילא: 6. **אנכי** – אנא ה׳ אלהך אלדי אכֿרגֿתך מן ארצֿ מצר מן בית עבודייה: 7. **לא** – לם יכון לך מעבוד אגֿנבי מן גירי: 7. **לא** – לם תצנע לך פיסיל גֿמיע שיבהא אלדי פיל סמא מן פוק ואלדי פיל ארצֿ מן תחת ואלדי פיל מא מן תחת לל ארצֿ: 8. **לא** – לם תסגֿוד ליהון ולם תעבדהון אין אנא אללה אלהך טאייק גֿאיור מסתפקיד דנב אבת עלא בנין אלפגֿרין ועלא תאלית גֿיל ועלא ראביע גֿיל לבגֿצֿיני: 9. **ועשה** – וצאניע פצֿל לאלפת אגֿייל למחיביני ולחפצֿין אווצייאתי: 10. **לא** – לם תחליף אלא איסים אללה אלהך לל באטיל אין לם יבארי אללה אלא אלדי יחליף אלא איסמו לל באטיל: 11. **שמור** – אחפצֿ אלא יום אלסבת לתקדסו כאלדי וצך אללה אלהך: 12. **ששת** – סית אייאם תכֿדום ותצנע גֿמיע צנעתך: 13. **ויום** אלסאביע באטליה קדאם אללה אלהך לם תצנע גֿמיע צנעא אנתא ואבנך ואבנתך ועבדך וגֿאריתך ותורך וחמרך וגֿמיע בהימתך וגֿאריבך אלדי פי קורך לאגֿל יסתריח עבדך וגֿאריתך מתלך: 14. **וזכרת** – ותדכור אין עבד כינית פי ארצֿ מצר ואכֿרגֿך אללה אלהך מן תם פי יד אלקווייה ופי צֿורע אלממדודיה עלא דאליך וצך אללה אלהך לתצנעו אלא יום אלסבת: 15. **כבד** – כארים אלא אבוך ואלא אימך כאלדי וצך אלהך לאגֿל יטוואלו אייאמך ולאגֿל יחסן לך עלא אלארצֿ אלדי אללה אלהך עטי לך: 16. **לא** – לם תקתול נפס ולם תזני ולם תסרוק ולם תשהדפי רפיקך שאהיד באטיל: 17. **ולא** – ולם תתמנא זוגֿית רפיקך ולם תישתיהי בית רפיקך חקלתו ועבדו וגֿאריתו תורו וחמרו וגֿמיע אלדי לרפיקך: 18. **את** – אלא אלכלאם הדולי כלם אללה אלא גֿמיע תגֿווקכון פיל גֿבל מן וצט אלנאר אלגמאם ואלצֿבאב צוט עצֿים ולם קטע וכתבהון עלא תנין אלווח גֿוהר ועטהון אליי: 19. **ויהי** – וכאן כי סמעכון אלא אלצוט מן וצט אלעתמיה ואלגֿבל שאעיל פיל נאר וקרבתו אליי גֿמיע רוס אסבטכון וכֿתיירתכון: 20. **ותאמרו** – וקלתו הוודא ארוונא אללה אלהנא אלא כרמו ואלא עצֿמייתו ואלא צוטו סמענא מן וצט אלנאר אליום האדא נצֿרנא אין יכלים אלרב אלא אלאנסאן ויעיש: 21. **ועתה** – והלאן אליש נמות אין תחריקנא נאר עצֿימיה האדי אנכאן מעוודין נחנא ליניסמע אלא צוט אללה אלהנא עאד ונמות: 22. **כי** – אין מינו גֿמיע בשארי אלדי סימיע צוט מן קדאם אלרב טייבין מכלים מן וצט אלנאר מתלנא ועש: 23. **קרב** אנתא וסמע אלא גֿמיע אלדי יקול אללה אלהנא ואנתא תכאלים אלינא אלא גֿמיע אלדי יכלים אללה אלהנא אליך ונסמע ונסנע: 24. **וישמע** – וסימיע אללה אלא צוט תכלמכום פי תכלמכון אליי וקאל אללה אליי

ה

6. **ה׳** – לא תרגם. **בד**: אללה. 7. **פסל** – וכן ד. **ב**: צנם. ראה לעיל ד 16 ובמבוא. 8. **בנים** – בנים מורדים, כת״א (בנין מרדין), וכן **ב**. ד: בנין – בנים. 9. **לאלפים** – לאלפי דורות, וכן **בד**, כת״א (לאלפי דרין). 10. **תשא** – תישבע, וכן **בד**. 13. **שבת לה׳** – שביתה, בטלה לפני ה׳. **בד**: סבת – שבת. 16. **לא תרצח** – לא תרצח נפש, וכן **גד**: לם תקתול נפס בירי – לא תרצח נפש חף מפשע, כת״א (לא תקטול נפש). **ב**: לם תקתול – לא תרצח. **תענה** – תעיד, וכן **בגד**, כת״א (תסהיד). **עד שוא** – וכן **בד**. ג: שהאדיה באטליה, כת״א (סהדותא דשקרא), וכתרגום רס״ג: שהאדה זור. 19. **וזקניכם** – וכן **ב**. ד: ושיוכֿכום – נרדפים. 22. **אלהים חיים** – תרגום מילולי. **בד**: רב אלבקי – האל הנצחי. 23. **קרב** – וכן **ב**. ד: אתקדם – התקדם.

אֵלֶיךָ הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃
כה מִי־יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם
לְיִרְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת־כָּל־
מִצְוֺתַי כָּל־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב
כו לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם׃ לֵךְ אֱמֹר
לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם׃
כז וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה
אֵלֶיךָ אֵת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תְּלַמְּדֵם
וְעָשׂוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן
כח לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם
לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לֹא תָסֻרוּ יָמִין
כט וּשְׂמֹאל׃ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם
תֵּלֵכוּ לְמַעַן תִּחְיוּן וְטוֹב לָכֶם
וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
ו א תִּירָשׁוּן׃ וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה
ב לְרִשְׁתָּהּ׃ לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו
וּמִצְוֺתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָ אַתָּה
וּבִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ
ג וּלְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ׃ וְשָׁמַעְתָּ
יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר
יִיטַב לְךָ וַאֲשֶׁר תִּרְבּוּן מְאֹד
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ
לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃

נ

ששי ד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ ס
ה יְהוָה ׀ אֶחָד׃ וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
ו נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי
ז מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
ח וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־
יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃
ט וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
י וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ ׀ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לָתֶת לָךְ עָרִים גְּדֹלֹת
יא וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא־בָנִיתָ׃ וּבָתִּים
מְלֵאִים כָּל־טוּב אֲשֶׁר לֹא־
מִלֵּאתָ וּבֹרֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר
לֹא־חָצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר
לֹא־נָטָעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃
יב הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־
יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ
יג מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד
יד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ לֹא תֵלְכוּן
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי
טו הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם׃ כִּי
אֵל קַנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ

פֶּן־יֶחֱרֶה אַף־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ
וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
טז לֹא תְנַסּוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בַּמַּסָּה׃
יז שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־מִצְוֺת
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְעֵדֹתָיו וְחֻקָּיו
יח אֲשֶׁר צִוָּךְ׃ וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר
וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִיטַב
לָךְ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה
יט לַאֲבֹתֶיךָ׃ לַהֲדֹף אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ
מִפָּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
כ כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר
לֵאמֹר מָה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
כא אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם׃ וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ
עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם
וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד
כב חֲזָקָה׃ וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתֹת
וּמֹפְתִים גְּדֹלִים וְרָעִים ׀
בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־בֵּיתוֹ
כג לְעֵינֵינוּ׃ וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם
לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לָתֶת לָנוּ
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
כד לַאֲבֹתֵינוּ׃ וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ
כָּל־הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם
כה הַזֶּה׃ וּצְדָקָה תִּהְיֶה־לָּנוּ כִּי־
נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה

סמיעית אלא צוט כלאם אלקום הארא אלדי כלמו אליך חסנו גׄמיע אלדי כלמו: 25. **מי** – מינו יעטי ויכון קלבהון הארא ליהון ליכׄאף מיני וליחפׄץ אלא גׄמיע אווצאייתי טול אלאייאם לאגׄל יחסן ליהון ולבנינהון לל דהר: 26. **לך** – מצׄי קול ליהון רגׄאעו ליכון לכׄיימכון: 27. **ואתה** – ואנתא הלאן וקאף מעי ואכלים אליך אלא גׄמיע אלוצייה ואלרסום ואלאחכאם אלדי תעלמהון ויצנעו פיל ארצׄ אלדי אנא עטי ליהון לתווראתוהא: 28. **ושמרתם** – ותחפצׄו ותצנעו כאלדי וצא אללה אלהכון ליכון לם תזולו ימין ושמאל: 29. **בכל** – פי גׄמיע אלטריק אלדי ווצא אללה אלהכון ליכון תמצׄו לאגׄל תעישו ויחסן ליכון ותטוולו אייאם פיל ארצׄ אלדי תווראתו:

ו

1. **וזאת** – והאדי אלוצייה רסום ואלאחכאם אלדי ווצא אללה אלהכון ליעלים ליכון לתצנעו פיל ארצׄ אלדי אינתו פאייתין תם לתווראתוהא: 2. **למען** – לאגׄל תכׄאף מן אללה אלהך לתחפצׄ אלא גׄמיע רסומאתו ואווצאייתו אלדי אנא מווציך אנתא ואבנך ואיבין בנאך טול אייאם חייתאך ולאגׄל יטוואלו איימך: 3. **ושמעת** – ותסמע ישראיל ותחפצׄ לתצנע אלדי יחסן לך ואלדי תכתרו גׄדא כאלדי כלם אללה איׄלאה אבתך לך ארצׄ נקט חליב ועסל:

4. **שמע** – אסמע ישראיל אללה אלהנא אללה ואחיד:

5. **ואהבת** – ותחיב [אלא] אללה אלהך פי [גׄמיע] קלבך ופי גׄמיע נפסך ופי גׄמיע מאלך: 6. **והיו** – ויכונו אלאכלם הדולי אלדי אנא מווציך אליום עלא קלבך: 7. **ושננתם** – ותעדון לבנינך ותכלים פיהון פי גׄלוסך פי ביתך ופי מצׄייך פיל טריק ופי טוגׄעך ופי קומתך: 8. **וקשרתם** – וטרבתהון לל אייה עלא ידיך ויכונו לתפילין בין עיניך:

9. **וכתבתם** – ותכתבהון עלא כׄדוד ביתך ופי קורך: 10. **והיה** – ויכון אין יגׄיבך אללה אלהך אלא אלארצׄ אלדי חלף לאבתך לאברהים ליצחק וליעקוב ליעטי לך קורא עצׄימת וחסינאת אלדי לם באנית: 11. **ובתים** – וביות מליאנין גׄמיע כׄיר אלדי לם מאלית וגׄביב מנחותין אלדי לם נחת כרום וזתון אלדי לם נצבת ותאכול ותשבע: 12. **השמר** – חתירייז לך לילא תנסא אלא אללה אלדי אכׄרגׄך מן ארצׄ מצר מן בית עבודייה: 13. **את** – מן אללה אלהך תכׄאף ואלו תעבאד ופי איסמו תחליף: 14. **לא** – לם תימצׄו ורא מעבודת אגׄנבייה מן מעבודאת אלאומם אלדי מסתדירכון: 15. **כי** – אין טאייק גׄאיור אללה אלהך פי מבינאך לילא ישתאד גׄצׄאב אללה אלהך פיך ויפניך מן עלא וגׄה אלארצׄ: 16. **לא** – לם תגׄרבו אלא אללה אלהכון כאלדי גׄרבתו פיל תגׄריב: 17. **שמור** – חפׄצ תחפצׄו אלא אווצייא אללה אלהכון ואשהאיידו ורסומו אלדי וצך: 18. **ועשית** – ותצנע אלמסתיקם ואלחסין פי חצׄרית אללה לאגׄל יחסן לך ותיגׄי ותווראת אלא ארצׄ חסניה אלדי חלף אללה לאבתך: 19. **להדף** – לידפע אלא גׄמיע עדווינך מן קידמך כאלדי כלם אללה: 20. **כי** – אין יסאלך בנך גידא קאיילא איש שוהאייד ואלרסום ואלאחכאם אלדי וצך אללה אלהנא ליכון: 21. **ואמרת** – ותקול לאיבנך עאביד כינא לפרעון פי מצר ואכׄר<נ>א אללה מן מצר פי יד אלקווייה: 22. **ויתן** – וגׄעל אללה אייאת וברהנאת עצׄימין וראדיין פי מצר פי פרעון ופי גׄמיע ביתו לחצׄריתנא: 23. **ואותנו** – ולינא אכׄרגׄ מן תם לאגׄל יגׄיב לינא ליעטי לינא אלא אלארצׄ אלדי חלף לאבתנא: 24. **ויצונו** – ווצנא אללה ליניצנע אלא גׄמיע רסום הדולי לינכׄף מן אללה אלהנא ליחסן לינא טול אלאייאם לתעיישנא כל יום הארא: 25. **וצדקה** –

ו

5. **מאדך** – הונך, וכן **בד**, כת״א (נכסך), וכפירוש רש״י: בכל ממונך – יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, לכך נאמר: בכל מאדך. **ג**: גׄהדך ר״ל מאלך אלדי ביׄגׄהד עליה אלאנסאן קוותאך – התאמצותך, רוצה לומר הונך אשר מתאמץ עליו האדם, כוחך. המבאר משתדל לקשר בין שני תרגומים, ת״א ותרגום מילולי, ומוסיף תרגום שלישי. 7. **ושננתם** – ותחזור עליהם. **ב**: ותיקרוהון – ותלמד אותם. **ד**: ותחכיהון – ותספר אותם. **ג**: ותחכיהון, ותקריהון, ותעלמהון. הראשון כמו **ד**, השני כמו **ב**, השלישי דומה לתרגומנו. 8. **וקשרתם** – וטרבתהון = **בד**: ותרבוטהון. **לטטפת** – תרגם תפילין, וכן **בד**. **ג**: לל תפילין, ליל עצׄאביה. התרגום השני כמשמע "טוטפת" בלשון חז״ל. וראה בפירוט אבישור 1991, עמ' 194. וראה במבוא. **בין עיניך** – וכן **כד**. **ג**: פוק עינך – מעל עיניך, כדברי חז״ל: "בין עינים זו קודקוד" (מנחות לז ע״א). וראה בפירוט על המונח, אבישור 1977א, עמ' 202–203. 9. **ובשעריך** – ובעריך. **כד**: ופי אבוואבך – בשערי (ביתך). 11. **וברת חצובים** – וכן **ב**. **ד**: ואגׄבאב מקטועין. **ג**: מחפורין, מנחותין, מקטועין – נרדפים. 12. **את ה'** – וכן **ד**. **ב**: אילא טעית אללה – את משמעת ה', כת״א (ית דחלתא דה'). 16. **במסה** – תרגם את שם המקום, וכן **בג**. לא כן **ד**, שהשאיר את השם העברי. 19. **להדף** – וכן **גד**. **ב**: ליכסיר – לשבור, כת״א (למתבר).

הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ׃
שביעי ז א כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־
שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם־
רַבִּים | מִפָּנֶיךָ הַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי
וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה גוֹיִם רַבִּים
ב וַעֲצוּמִים מִמֶּךָּ׃ וּנְתָנָם יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתָם הַחֲרֵם
תַּחֲרִים אֹתָם לֹא־תִכְרֹת לָהֶם
ג בְּרִית וְלֹא תְחָנֵּם׃ וְלֹא תִתְחַתֵּן
בָּם בִּתְּךָ לֹא־תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ
ד לֹא־תִקַּח לִבְנֶךָ׃ כִּי־יָסִיר אֶת־
בִּנְךָ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם
ה וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר׃ כִּי־אִם־כֹּה
תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ
וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם
תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן
ו בָּאֵשׁ׃ כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ בָּחַר | יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה
מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
ז הָאֲדָמָה׃ לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל־
הָעַמִּים חָשַׁק יְהוָה בָּכֶם וַיִּבְחַר
בָּכֶם כִּי־אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל־
ח הָעַמִּים׃ כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה
אֶתְכֶם וּמִשָּׁמְרוֹ אֶת־הַשְּׁבֻעָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֵיכֶם הוֹצִיא
יְהוָה אֶתְכֶם בְּיָד חֲזָקָה וַיִּפְדְּךָ
מִבֵּית עֲבָדִים מִיַּד פַּרְעֹה
מפטיר ט מֶלֶךְ־מִצְרָיִם׃ וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל
הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד
לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָו לְאֶלֶף
י דּוֹר׃ וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו אֶל־
פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ לֹא יְאַחֵר
לְשֹׂנְאוֹ אֶל־פָּנָיו יְשַׁלֶּם־
יא לוֹ׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה
וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לַעֲשׂוֹתָם׃

ס
עקב יב וְהָיָה | עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת
הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־
הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ׃
יג וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ
פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ
וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־אֲלָפֶיךָ
וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת
יד לָךְ׃ בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים
לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה
טו וּבִבְהֶמְתֶּךָ׃ וְהֵסִיר יְהוָה מִמְּךָ
כָּל־חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם
הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם
טז בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ׃ וְאָכַלְתָּ
אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־תָחוֹס
עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת־
אֱלֹהֵיהֶם כִּי־מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ׃
יז כִּי תֹאמַר בִּלְבָבְךָ רַבִּים
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוּכַל
יח לְהוֹרִישָׁם׃ לֹא תִירָא מֵהֶם זָכֹר
תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְפַרְעֹה וּלְכָל־מִצְרָיִם׃
יט הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר־רָאוּ
עֵינֶיךָ וְהָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים וְהַיָּד
הַחֲזָקָה וְהַזְּרֹעַ הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר
הוֹצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֵּן־יַעֲשֶׂה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־הָעַמִּים
אֲשֶׁר־אַתָּה יָרֵא מִפְּנֵיהֶם׃
כ וְגַם אֶת־הַצִּרְעָה יְשַׁלַּח יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בָּם עַד־אֲבֹד הַנִּשְׁאָרִים
כא וְהַנִּסְתָּרִים מִפָּנֶיךָ׃ לֹא תַעֲרֹץ
מִפְּנֵיהֶם כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
*כב בְּקִרְבֶּךָ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא׃ וְנָשַׁל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵל
מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעָט לֹא תוּכַל
כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן־תִּרְבֶּה עָלֶיךָ
כג חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ וּנְתָנָם יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָמָם מְהוּמָה
כד גְדֹלָה עַד הִשָּׁמְדָם׃ וְנָתַן
מַלְכֵיהֶם בְּיָדֶךָ וְהַאֲבַדְתָּ אֶת־
שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא־
יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד הִשְׁמִדְךָ
כה אֹתָם׃ פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם

וחסניה תכון לינא אין נחפץׂ ליניצנע אלא גׄמיע וצייה האדי קדאם אללה אלהנא כאלדי וצנא:

ז

1. **כי** – אין יגׄיבך אללה אלהך אלא אלארץׂ אלדי אנתא גׄאייה תם לתוורתהא ויהגׄיגׄ שיעוב כיתירין מן קידמך אלחתי ואלגרגשי ואלאמורי ואלכנעני ואלפרזי ואלחוי ואליבוסי סבע שיעוב כתירין וקוויין אכתר מינך: 2. **ונתנם** – ויגׄעלהון אללה אלהך קידמך ויצׄרבהון תלף תתליף ליהון לם תקטע ליהון אחד ולם תחין עליהון: 3. **ולא** – ולם תתצהר פיהון בנתך לם תעטי לבנו ובנתו לם תאכׄוד לבנך: 4. **כי** – אין יזוול אלא בנך מן ורא טעתי ויעבדו מעבודת אלאגׄנבייה וישתד גׄצׄב אללה פיכון ויפניך ביל עגׄליה: 5. **כי** – פלאכין תצנעו ליהון מדבחהון תהידו ומצטבהון תכסרו ואסריהון תקטעו ואצנמהון תחרקו פיל נאר: 6. **כי** – אין קום מקדס אנתה קדאם אללה אילהך פיך סתכׄאר אללה אלהך לתכון לו לקום כׄאץ מן גׄמיע אלאומם אלדי עלא וגׄה אלארץׂ: 7. **לא** – לם מנכתרכון מן גׄמיע אלאומם עישיק אללה פיכון וסתכׄר פיכון אין אנתו קליל מן גׄמיע אלאומם: 8. **כי** – אין <מן> מחבית אללה ליכון ומן חפצׄו אלא אלחלפאן אלדי חלף לאבתכון אכׄרגׄ אללה ליכון פי יד אלקווייה ופדך מן בית אלעיבודיה מן יד פרעון מליך מצר: 9. **וידעת** – ותערף אין אללה אלהך הוא אלרב טאייק אלאמין חאפיץׂ אלאחד ואלפצׄל למחיבינו ולחפצׄין אווצייתו לאלף גׄיל: 10. **ומשלם** – ומווּפי לבגׄצׄינו אלא קידאמו ליהלכו לם יאכׄיר לבגׄצׄו אלא קידאמו יווּפי לו: 11. **ושמרת** – ותווּפי <!> אלא אלוצייה ואלא רסום ואלא אלאחכאם אלדי אנא מווציך אליום לתצנעוהון:

עקב 12. **והיה** – ויכון גׄיזא תסמעו אלא אלאחכאם הדולי ותחפצׄו ותצנעו ליהון ויחפץׂ אללה אלהך לך אלא אלאחד ואלא אלפצׄל אלדי חלף לאבתך: 13. **ואהבך** – ויחיבך ויברכך ויכתרך ויבריך תמר בטנך ותמר ארצׄך מגלך ועצירך וזיתך ולאד בקרך וקטעין גנמך עלא אלארץׂ אלדי חלף לאבתך ליעטי לך: 14. **ברוך** – מברך תכון מן גׄמיע אלאומם לם יכון פיך עיקיר ועקרה ופי בהמתך: 15. **והסיר** – ויזוויל אללה מינך גׄמיע מראץׂ וגׄמיע אווגׄע מצריין רדיין אלדי עריפית לם יגׄעלהון פיך ויגׄעלהון פי גׄמיע בגׄצׄינך: 16. **ואכלת** – ותפני אלא גׄמיע אלאומם אלדי אללה אלהך עטי לך לם תספוק עינך עליהון ולם תעבד אלא מעבודתהון אין מעתרא הוא לך: 17. **כי** – אין תקול פי קלבך כתירין שיעוב הדולי אכתר מיני כיף אגצׄיר ליאהגׄגׄהון: 18. **לא** – לם תכׄאף מנהון דכר תדכור אלא אלדי ציניע אללה אלהך לפרעון ולגׄמיע מצריין: 19. **המסת** – עוגׄובת עצׄימת אלדי נצׄרו עיונך ואלאייאת ואלברהנאת ויד אלקווייה וצׄראע אלממדודיה אלדי אכׄרגׄך אללה אלהך כידא יצנע אללה אלהך לגׄמיע אומם אלדי אנתא כׄאייף מן קדמהון: 20. **וגם** – ואיצׄא אלנחליה יצאליט אללה אלהך פיהון חיתא הלך אלמתבקין ואלמכׄפיין מן קידמך: 21. **לא** – לם תנכיסיר מן קדמהון אין אללה אלהך פי מבינך טאייק עצׄים ומכׄיף: 22. **ונשל** – ויהגׄיגׄ אללה אלהך אלא אלשיעוב הדולי מן קדמך קליל קליל לם תגצׄיר תפניהון פיל עגׄליה לילא תכתר עליך וחשית אלחקליה: 23. **ונתנם** – ויגׄעלהון אללה אלהך קידמך ויווהמהון והמיה עצׄימיה חיתא פאנייהון: 24. **ונתן** – ויסלים צילטנהון פי ידיך ותהליך אלא איסמהון מן תחת אלסמא לם ינתיציב רגׄול קידמך חיתא פנייאך ליהון: 25. **פסילי** – אצנאם מעבודתהון תחרקו פיל נאר לם תתמנא פיצׄה ודהב אלדי עליהון ותאכׄוד לך לילא

ז

1. **ונשל** – ויגרש, וכן **כ**. ד: ויתרוד (=ויטרוד) – ויגרש, בעקבות ת"א (ויתריך). ג: וירמי, ויטייר, ויטרוד – ויפיל, ויעיף, ויגרש. 2. **והכיתם** – וכן **כ**. ד: ותקתלהון – נרדפים. **תחנם** – וכן ג. **כ**: תירחמהון. ד: תרחם עליהון – תרחמם. 4. **מאחרי** – מאחרי משמעתי או תורתי, וכן **כד**. **והשמידך** – וכן **כד**. ג: ויפניך, ויהלכאך – נרדפים. **מהר** – וכן **כ**. ד: צורעא (=סורעא) – נרדפים. 5. **ואשירהם** – וכן **כד**. ג: ואסאריהון או אסגׄדהון – חפצי פולחן. **ופסיליהם** – וכן **כד**. ג: ומעבודאתהון או אצנאמהון – אליליהם או פסיליהם. 7. **חשק** – וכן ד. **כ**: גרצׄ – חפץ. ג הביא את שני התרגומים: גרצׄ עַשֶיק. 10. **ומשלם** – **כגד**: ומגׄאזי – וגומל – נרדפים. 11. **ושמרת** – ותווּפי, בהשפעת תרגום המילה הראשונה בפסוק הקודם. **כד**: ותחפץׂ. 13. **שגר אלפיך** – בני בקרך, וכן ד. **כ**: פלוו בקרך – נרדפים. ג: אנתאגׄ בקרך, ר"ל אלדי ביתנתגׄו מן בקרך, ר"ל ביכׄרגׄו מן בטן בקרך – פרי תנובת בקרך, רוצה לומר אשר ינוב מבקרך, רוצה לומר יוצאים מבטן בקרך. **ועשתרת צאנך** – ועדרי צאנך, וכן **כד**. ג: וקטיע גנאמאך ונעגׄת גנאמאך – עדרי צאנך וכבשות צאנך. 15. **שנאיך** – וכן **כ**. ד: עדוונך – אויביך. 16. **ואכלת** – והשמדת, וכן **כגד**. 17. **להורישם** – וכן **כ**. ד: לאתרודהון – לגרשם. 19. **המסת** – נפלאות. **כ**: אלתגׄריבת – הניסיונות. ד: אלאסתמחנאת – המבחנים. ג: אלעגׄאייב, תיגׄרובאת, אסתמחנת – הביא את שלושת התרגומים הקודמים. 22. **ונשל** – ראה לעיל בפסוק 1. 25. **תוקש** – וכן ד, ובצורה אחרת **כ**: תיתעתוור. ג: תתעתוור, תעתר, תתשרכל –

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005